

Mis leping sõlmida juhatuse liikmega?

KARIN MADISSON
advokaadibüroo SORAINEN partner ja
vandeadvokaat

Juba 1992. aastast on töölepinguseaduses reegel, mille järgi juhatuse liikme kohustuste täitmiseks sõlmitud lepingule ei kohaldu töölepinguseadus. Siiski eksitakse selle vastu sageli ja juhatuse liikme töökohustuste täitmiseks sõlmitakse töölepinguid ning juhatuse liikmed eeldavad, et suhtele kohaldatakse töölepinguseadust (TLS).

Milline seadus reguleerib? Kuna võlaõigusseadus (VÕS) ütleb, et lepingu olemust tuleb hinnata sisu, mitte poolte valitud sõnastuse kohaselt, on ka sellised lepingud olenemata nende pealkirjast käsunduslepingud. Selline olukord võib viia vaidlusteni, sest lepingu lõpetamisel võib selguda, et osa kaitsenorme (nt lahkumiskompensatsioon, lepingu lõpetamine mõjuval põhjusel, kasutama-

ta puhkuse hüvitamine, alluvus töövaidluskomisjonile, võimalus saada töötukassast hüvitist jms) ei pruugi kohalduda.

Juhatuse liikme õigussuhtele kohaldub VÕSi käsundi regulatsioon.

TLSis sisalduvad sätted vii oma juhatuse liikme lepinguse. Kui inimene nõustub juhatuse liikmeks hakkama ja ühingu valib ta ametisse, on tema ja äriühingu vahel automaatselt sõlmitud leping, mida ei reguleerita TLSiga, vaid VÕSi käsunduslepingu sätetega.

Küll aga on riigikohus rõhutanud, et juriidilise isiku organi liikme kohustuste täitmiseks lepingus võivad pooled kokku leppida nende TLSi sätete kohaldamises, mis pole ainuomased töölepingule ega vastuolus juriidilise isiku tegevust sätestava seadusega. Seega tuleks sellised töölepingule omased sätted otseselt viia kas lepingusse või siis nendele viidata.

Seadusandja lähtub sellest, et juhatuse liige on võimeline ise lepinguläbirääkimisi pidama ja ta ei ole nõrgem pool, keda oleks vaja kaitsta. Samuti on arvesse võetud juhatuse liikme suuri volitusi ja tegutsemisvabadust, erinevat alluvusvahetorkorda ja piiramatut vastutust.

Millal sõlmida leping, millal tööleping? Määrav kriteerium, millal kehtib tööleping ja millal juhatuse liikme leping, on täidetavad tööülesanded.

Kui isik tegeleb ainult äriühingu juhtimisega ning muid tööülesandeid ei täida, saab temaga sõlmida vaid juhatuse liikme lepingu. Kui ta tegeleb küll mingite juhtimistülesannetega, aga pole valitud juhatuse, tuleb temaga sõlmida tööleping.

Kui isik täidab nii juhtimistülesandeid kui ka tööülesandeid, on võimalik sõlmida ka tööleping.

A Tasub teada Mida jälgida juhatuse liikmega lepingu sõlmimisel?

VORM Käsunduslepingul ei ole kohustuslikku vorminõuet, seega võib selle sõlmida ka suuliselt. Soovitav on seda teha siiski kirjalikult, et kokkulepitut tõendada.

SISU Võiks olla äriühingu seatud nõudmised, pädevus, tööülesanded, alluvussuhted, regulaarne aruandluskohustus, oluliste majandustehingute korral otsuste vastuvõtmise kord, makstav tasu, ärisaladuse hoidmise kohustus, konkurentsikeeld jm.

OSAPOOL Lepingu sõlmimiseks, muutmiseks ja lõpetamiseks on alati vajalik aktsiaseltsil nõukogu, osaühingul osanike otsus, sest juhatuse liige allub neile. Otsusega tuleb määrata ka isik, kes sõlmimisel ühingu esindab.

A Raamat "Juhatus liikme vastutus"

178 lk
Advokaadibüroo Sorainen
vastutav autor:
partner Karin Madisson
Ilmub 27. jaanuaril
raamatupood.aripaev.ee

A Pane tähele

1. LÕPETADA TULEB KÕIK LEPINGUD. Isikul võib olla äriühinguga lisaks juhatuse liikme lepingule ka tööleping. Sel juhul tuleb lepingute lõpetamisel meeles pidada, et need ei ole omavahel seotud. Mõlemad tuleb eraldi lõpetada, kohaldades lisaks lepingu enda sätetele vastavalt kas TLSi või VÕSi sätteid.

2. ÄRIREGISTRI KANDEGA TASUB KIIRUSTADA.

Alates juhatuse liikme lepingu lõppemisest ei ole juhatuse liikmel enam volitusi ühingu nimel tegutsemiseks, olenevata sellest, kas vastav kanne on äriregistris tehtud või mitte. Mõlema poole seisukohalt on oluline, et vastav kanne tehtaks võimalikult ruttu.

Kui juhatuse liige on endiselt kantud äriregistrisse, võivad kolmandad isikud sellele toetuda ning nende ees on ta äriühingu täieõiguslik esindaja. Seeläbi võib pahatahtlik juhatuse liige võtta äriühingule kohustusi ja tekitada kahju. On esinenud ka juhtumeid, kus äriregister või maksu- ja tolliamet küsib andmeid või teeb trahvi äriregistrisse kantud, kuid juba tagasi kutsutud juhatuse liikmele.

Tööleping enam ei kaitsnud

2001. aastal leidis Tartu ringkonnakohus, et kui töölepingu aluselt töötanud isik jätkab vaid juhatuse liikme ülesannete täitmist, siis loetakse tema tööleping lõppenuks poolte kokkuleppel. T.K. töötas ASis Külmaris 1991. aasta juunist peainserina. 1997 valiti ta juhatusse, 1999 kutsuti sellelt kohalt tagasi.

T.K. leidis, et leping lõpetati ebaseaduslikult, sest sellist alust (juhatuse liikme tagasikutsumine) töölepingu lõpetamiseks TLS ei sätesta ja tal on õigus peainserina edasi töötada. Kohus leidis, et töölepinguline suhe kestis juhatuse liikmeks valimiseni ning pärast seda enam töölepingulist kaitsset kohaldada ei saa.

Kohus leidis, et hetkest, kui T.K. andis nõusoleku end juhatuse liikmeks valida, andis ta ühtlasi ka nõusoleku, et temaga sõlmitud tööleping lõpeb, ning kui äriühing valis ta juhatuse liikmeks, oligi tööleping poolte kokkuleppel lõppenud.